

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1191/2024
10.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Драгане Миросављевић и Весне Субић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Петар Здравковић, адвокат из ..., против туженог ALFA DINO PLUS d.o.o., Зајечар, чији је пуномоћник Слађана Богдановић, адвокат из ..., ради поништаја решења и враћања на рад, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 4241/22 од 30.11.2023. године, у седници већа одржаној 10.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 4241/22 од 30.11.2023. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Зајечару П1 865/21 од 13.05.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиле да се поништи као незаконито решење туженог о отказу Уговора о раду – технолошки вишак и обавезе тужени да тужилу врати на рад, као неоснован. Ставом другим изреке, обавезана је тужилца да туженом накнади трошкове парничног поступка у укупном износу од 175.500,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 4241/22 од 30.11.2023. године, усвојена је жалба тужиле, укинута првостепена пресуда и пресуђено тако што је усвојен тужбени захтев тужиле и поништено као неправилно и незаконито решење туженог (без броја и датума) којим је тужилци отказан уговор о раду са престанком радног односа 17.01.2020. године и тужени обавезан да тужилу врати на рад. Обавезан је тужени да тужилци на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 249.810,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку-ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...10/23), Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку доношења побијане одлуке нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју овај суд пази по службеној дужности. Наводима ревизије туженог да другостепени суд није дао оцену исказа тужиље и законског заступника туженог, који су поново саслушани 28.03.2022. године и образложио оцену доказа, указује се на битну повреду одредаба парничног из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, која није прописана као ревизијски разлог у смислу члана 407. ЗПП.

Према чињеничном стању утврђеном пред другостепеним судом, пред којим је отворена расправа у смислу члана 383. ЗПП, тужиља је била у радном односу на неодређено време код туженог по основу Уговора о раду бр. ../2014 од 01.02.2014. године, на радном месту Решењем туженог, без броја и датума, тужиљи је престао радни однос 17.01.2020. године, отказом уговора о раду од стране послодавца, применом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду са образложењем да је за радом тужиље престала потреба услед технолошких, економских и организационих промена, односно смањења обима посла, као и да није било могућности да се тужиљи обезбеди нека од предвиђених мера за запошљавање Законом о раду и ПКУ (премештај на друге послове, преквалификација или доквалификација, рад са скраћеним радним временом). Након отказа уговора о раду тужиљи, тужени је запослио две раднице – ББ и ВВ које су, према исказу законског заступника туженог, радиле на ..., а из приложених уговора о раду произлази да су радиле на одређено време, почев од 21.01.2020. године до 20.04.2020. године, као административни службеници, са описом посла – припрема и достава статистичких извештаја, пријава странаца, обрачун боравишне таксе, пријем документације и достава књиговодству. Оспореним решењем је дата правна поука да запослени има право да пред надлежним судом покрене спор у року од 90 дана од дана пријема решења. Тужиља је решење примила 17.01.2020. године, а тужбу за поништај истог поднела је дана 28.05.2020. године.

Другостепени суд је укинуо првостепену пресуду, усвојио тужбени захтев и утврдио ништавост спорног решења. Другостепени суд је закључио да је тужба за поништај решења поднета благовремено, пре истека рока од 90 дана који је садржан у правној поуци оспореног решења као рок у коме тужиља има право да се обрати надлежном суду и стога се рок за покретање спора пред судом мора рачунати на начин дат у правној поуци, без обзира на садржину одредбе члана 195. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05...95/18) јер је то повољније за тужиљу. Полазећи од тога да на основу Уредбе Владе о роковима у судским поступцима за време ванредног стања проглашеног 15.03.2022. године, рокови за покретање тужбе у парничном поступку нису текли у периоду од 15.03.2020. године, а да наведени рок од 90 дана дат у правној поуци није протекао до 15.03.2020. године то је тужба поднета благовремено пре истека рока из правне поуке. Примењујући на утврђено чињенично стање одредбе члана 179. став 5. тачка 1., 182. став 1. и 2. и 193. став 1. Закона о раду другостепени суд закључује да је приликом доношења оспореног решења дошло до тзв. „злоупотребе права“, с обзиром да оспорено решење не садржи у чему се огледају економске, технолошке и организационе промене које су довеле до престанка потребе за радом

тужиље на пословима ..., нити разлоге да ли су ови послови укинати или исти и даље постоје у истом или смањеном обиму, да ли је тужени и даље имао потребе за обављање послова ... у истом или смањеном обиму. Тужени је, пре истека рока из 182. Закона о раду, ангажовао раднике који су обављали послове помоћног ... са описом послова, а да при томе није доказао да постоји разлика између послова као ни да ли је тужили понуђено обављање ових послова. Стога тужени је као послодавац у поступку давања отказа испоштовао форму, а не и суштину јер оспорено решење не садржи јасне и конкретне разлоге који су у овом случају довели до примене института тзв. „технолошког вишка“ због чега је решење поништено као незаконито, а тужени обавезан да тужиљу врати на рад применом члана 191. став 1. Закона о раду.

По оцени Врховног суда, одлука другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалног права.

Послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоје оправдани разлози који се односе на радну способност запосленог, његово понашање и због оперативних потреба послодавца.

Одредбом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05...95/18), прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то: ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла. Правне последице незаконитог престанка радног односа прописане су одредбом члана 191. Закона о раду, тако што ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, на захтев запосленог, одлучиће да се запослени врати на рад, да му се исплати накнада штете и уплате припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у ком запослени није радио (став 1.).

Закон о раду не садржи критеријуме којих је послодавац дужан да се придржава при одређивању на које ће се запослене односити престанак потребе за радом, већ прописује поступак који се у том случају примењује и одређује права која је послодавац дужан да обезбеди запосленима за чијим је радом престала потреба. Сагласно наведеном, закон разликује две ситуације: једну, када због насталих промена дође до укидања одређених служби или радних места и престане потреба за обављањем одређеног посла и другу, када дође до смањења обима посла и тиме до смањења броја извршилаца на одређеним пословима. У случају укидања радног места, основни услов за отказ уговора о раду запосленом вишку је да послодавац нема могућности да га распореди на друге послове који одговарају његовој стручној спреми, а у случају да дође до смањеног броја извршилаца на одређеном послу потребно је да се изврши избор запослених који су вишак и за чијим радом престаје потреба. Институт „забране злоупотребе права“ штити запосленог, као општеважећи принцип у уговорном праву (члан 13. Закона о облигационим односима) који се супсидијарно примењује и у области рада. Злоупотреба права постоји када послодавац у поступку давања отказа поштује форму али не и суштину (разлоге) института тзв. вишка запослених, односно ако вређа његов циљ и сврху. Када се одређени послови обављају од стране више извршилаца и када због технолошких промена дође до смањења броја извршилаца на одређеном послу, онда је за постојање оправданости овог законског

разлога за отказ Уговора о раду запосленом, нужно постојање стварних и објективних околности, пошто послодавац нема дискреционо право да, без одређеног критеријума, сам одлучи који запослени представљају вишак, већ напротив, одређивање лица која представљају вишак од више извршилаца на истом радном месту, без примене критеријума, такву одлуку чини незаконитом. Тужени је дакле, приликом доношења одлуке о отказу уговора о раду тужилји, због престанка потребе за обављањем одређеног посла или смањења обима посла услед технолошких, економских или организационих промена, био у обавези да у образложењу решења наведе, најпре због чега је укинута радно место тужилје ако је то овде случај, а потом и конкретне разлоге због којих је тужилја проглашена вишком односно који су критеријуми били примењивани при одлучивању ко ће од више запослених на радном месту бити проглашен технолошким вишком, ако је ово тај случај, а тужени није тако поступио.

Неосновани су наводи ревизије туженог да је у овом случају требало применити одредбу члана 191. став 7. Закона о раду, јер из утврђених чињеница у току поступка, а нарочито садржине побијаног решења, није утврђено да је постојао основ за престанак радног односа тужилји. Законски заступник тужене је приликом поновног саслушања на рочишту 28.03.2022. године, остао код свог исказа датог на рочишту 08.01.2021. године, па се неосновано кроз оцену исказа законског заступника оспорава фактички чињенично стање утврђено из претходног исказа овог лица, с обзиром да то не спада у разлоге за изјављивање ревизије у смислу члана 407. ЗПП.

Одлука о трошковима парничног поступка је правилна јер је донета правилном применом одредаба члана 153. и 154. Закона о парничном поступку.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у изреци донео применом одредбе члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа - судија
Добрила Страјина с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**